

Halott vajdaságiakat olvasva

Sinkó Ervin

*

Szarajevó. Čemerlina ulica.
1940. január 14., vasárnap.
Háromnegyed nyolc.
Boldog ébredés Micivel.
Délelőtt kávéház. Újságok.
Két óra alatt egy évre elegendő
mérget olvas magába az ember:
Lengyelország, Palesztina, mintha
Abesszínia el se vészett volna.
Otthonról csomag:
kolbászok, sütemény.

*

Verset olvasni erős tempóban:
Adyt, Tagorét, francia
expresszionistákat.
Fájj, élet, fájj!
Idő bősé Kovácsa, üss!
Sújts le, pöröly!
Szikrázó kínban hadd izzunk,
míg élünk.

*

Napokat számolni.
Óvatos, okos öntudat.
Egy hideg agy. Matek.

Számol, mert levelet vár,
számolni, utazni kellene.
Elutazni mindenünnen.
Párizsból Moszkvába,
Moszkvából Párizsba,
Zágrábból Szarajevóba.
Drvarból Kninbe.
Semmi jót nem várhat
egy magyar, zsidó,
kommunista, jugoszláv
állampolgár.

*

Mínusz hús. Sűrű,
áthatalmatlan köd.
Még Moszkvában sincs ennyi hó.
A török sírkövek kőturbánjai már
alig látszanak. Még mindig esik.
Egyre csak esik.
Rossz éjszaka.
Csend hull a városra. Hó.
Egy háromlábú fehér macska.

*

Reggel hó és nehéz szív.
Tegnap szép vasárnap.
Bibliaolvasás, majd
séta a Miljacka partján.
Ferenc Ferdinándot ott ölte
meg Gavrilo Princip golyója.
Posta semmi. Krleža megnémult.
Minden emberhez hozzátartozik
egy lényeges darab némaság.

*

Čemerlina.
Albérlet. Négy fal, asztal,
ágy, papír, könyv.
A villanykörte ég.
Csömör és poloskák.

*

A kőturbánok olvadnak.
Druga ženska gimnazija.
Egy szarajevói könyvesboltban
Krúdy Gyula Aranykéz utcai szép napok
című (1916-os) könyve.
Otthonról lap.
Apuska beteg.
Jaj!

*

Micinek arcizma se rándult,
mikor meghallotta Komját halálhírét.
Fejem az ölébe fúrtam.
Szomjam ontják keblei.

*

Szonja hetek óta nem ír.
Mici zöld kispárnát tesz
az íróasztal székére,
tegnap fejezte be.
Nagy gonddal varrogatta.
„Szeretni valakit már magában
olyan gyönyörűség, hogy arra,
akit szeretsz, szinte nem is tartozik.”

*

Most jobb.
Nem cigarettázik,
nem iszik kávé se.
Most jobb neki.
Tegnap befűtöttek
a fürdőszobában.

*

Csak ülni, és nézni
a bosnyák hegyeket,
íróként, munkában.
Micivel.
Ülni, mint egy állomáson átutazóban,

füelve, melyik órában indul a vonat,
mely majd elviszi őket
a következő háborúba.

*

10-én megkezdődött a háború.
Drvar. Bosznia.
Hegyóriások.
Posta sehonnan.
Könyvespolc, íróasztal.
Minden új és szorongás.
Elég lenne egy házkutatás,
vagy egy véletlenül becsapódó gránát,
és máris porrá égne minden,
negyedszázad írói küzdelme
(az Optimisták befejezett
és a Tizennégy nap
bevégzés előtt álló kézírata),
az ágy alatt egy
bőröndnyi életmű.

*

Doktor Renner. Fasiszta,
hangos és dühös antiszemita.
Kraftmensch. Az anyja zsidó.
Nem visel télikabátot
és kalapot se.
Kraftmensch
über alles.

*

Vannak dolgok,
melyek annyira abszurdak
és ellentmondásosak,
hogy csak versben
lehet őket kifejezni.
Ma újra havazik.
Betegség, háború, halál.
Vasútállomás. Váróterem.
Sok szomorú arc, lárma.

Roszzul táplált, éhes,
rongyos emberek.
Pusztulás, vér, halál.
A németek Párizsban.
„A Szovjetunió egy-két
hónapon belül likvidálva lesz.”

*

Nem tartozni sehová.
Vörösöknek fehér,
fehéreknek vörös.
Keresztényeknek zsidó,
zsidóknak krisztianus.
Isten előtt egy magányos
útkereső, szegény ember,
aki nagy kerülőkkel
keresi az utat.
Jobbról igenek,
balról nemek pofozzák.

*

A gond embere:
napok óta teljes pénztelenség,
mit fogunk enni,
hol fogunk lakni,
s bírjuk-e szusszal addig,
míg egyszer az Optimisták ügye
mégiscsak elintéződik?
Hova utazni innen,
hol az a hely,
ahol inkább volna mit enni?

*

Egy regény regénye.
Az ember újjáépítése,
hiába minden okoskodás,
Ervin Izidorovics.
Honfoglalás előtt.
Hetven nehéz dinár.

Sinkó Ervin (Spitzer Ferenc, 1898–1967) író Apatinban született. Szabadkán és Szegeden végezte iskoláit. Az első világháborúban a bukovinai fronton teljesített szolgálatot. Részt vett az őszirózsás forradalomban. Újpesten párttitkár volt, Kecs-keméten városparancsnok, a ludovikás zendülés idején (1919 júniusában) a szov-jetház parancsnoka, a román fronton vöröskatona. Feleségével, Rothbart Irmával Bécsbe emigráltak, majd Szabadkán rejtőzködnek. Orvosnő felesége mellett csak írói hivatásának él. Különböző helyeken éltek hosszabb-rövidebb ideig: Sarajevóban, Grazban, Bécsben, Zürichben, Párizsban, Moszkvában és Bácsszentivánon. Zágrábban megismerkedett Miroslav Krležával. A második világháború ideje alatt feleségével Boszniában élnek, majd adriai internálótáborba kerülnek, később pedig a partizánokhoz. Az Újvidéki Egyetem Bölcsészettudományi Kara Magyar Tanszékének alapító tanára és tanszékvezetője 1959-ben. Újvidéken és Zágrábban éltek. Leghíresebb regénye az *Optimisták*.